

Kiss Attila – Beláz Annamária

SZABÁLYOZÁS ÉS EGYSÉGESÍTÉSI TÖREKVÉSEK AZ IKT ÉS A TÁVKÖZLÉS VILÁGÁBAN. BESZÁMOLÓ AZ ITU 2015 KONFERENCIA EREDMÉNYEIRŐL ÉS ANNAK HÁTTERÉRŐL

Számottevően növekszik az IKT-szektor gazdasági jelentősége, részesedése hazánk és Európa gazdasági teljesítményéből. Ezzel párhuzamosan nő a területet szabályozó szervezetek, a Nemzetközi Távközlési Egyesület (ITU), az Európai Unió, és Magyarország felelőssége is, hogy megteremtsék az innováció, a fejlett távközlés, a hatékony piaci és állami elektronikus szolgáltatások nyújtásához elengedhetetlen infrastruktúrát és szabályozási környezetet. Az ITU 2015-ben Budapesten tartotta éves konferenciáját, ahol elsődleges feladatával, az infokommunikációs szektor nemzetközi együttműködésének megteremtésével és a hagyományos megoldásokról a digitális társadalomra való átállás támogatásával foglalkoztak a tagországok szakértői és az IKT-piac szereplői.

KULCSSZAVAK:

távközlés; ITU; Telecom World Conference; infokommunikáció; IKT-szektor; szabvány

• • • • •

1. BEVEZETÉS

Fennállásának 150. évfordulóján, 2015 októberében a Nemzetközi Távközlési Egyesület (International Telecommunication Union, ITU) Budapesten rendezte meg legrangosabb eseményét, hazánk látta vendégül a Telecom World Konferenciát. A rendezvény súlyát – emellett a kongresszus témáját adó távközlési és IKT-szektor szabályozásának fontosságát – jól mutatja, hogy azt hazánk miniszterelnöke nyitotta meg a 129 országból érkezett több mint

4000 résztvevő előtt,¹ majd Áder János köztársasági elnök mondott beszédet a jubileumi kongresszus gálaestjén. Ezzel a 2012 őszi, a virtuális tér veszélyeit és szabályozási nehézségeit vizsgáló Cyberspace Budapest nemzetközi konferencia után egy újabb, az infokommunikációs szektor egészét érintő,² annak fejlődési irányait nagyban meghatározó nemzetközi rendezvényt sikerült Magyarországra hívni. Ez fontos üzenetet hordoz a hazai és nemzetközi IKT-szektorok, kutatóknak, startupoknak, kkv-k és nagyvállalatok képviselőinek is, hiszen Magyarország az ITU alapító tagjaként ismét megerősítette, hogy kiemelt területként kezeli és támogatja az infokommunikációs ipart. Ugyanakkor felhívta a figyelmet arra is, hogy hazánk kiemelt területként kezeli a közigazgatásban az innovációt; a fejlett IKT-eszközöknek és elektronikus szolgáltatásoknak jobban be kell épülniük hazánk közszolgáltatásaiba.

2. AZ IKT-SZEKTOR GAZDASÁGI JELENTŐSÉGE

Az infokommunikációs technológia speciális tulajdonságokkal rendelkező innováció, melyet három jellemzője tesz oly sikeressé: mindenre kiterjed (társadalmi beágyazottsága alapján és ágazati szempontból is); a fejlődéssel csökkenti a felhasználók költségeit; valamint gerjeszti az innovációt, tehát elősegíti új termékek, szolgáltatások és folyamatok fejlesztését, kutatását.³ Térhódítása megállíthatatlannak látszik, a hétköznapi és társadalmi, üzleti életünk részévé vált. Az IKT-hoz kapcsolódó eszközök kereskedelmének növekedésénél (évi 30%) is jelentősebb az IKT-szektorhoz kapcsolódó szolgáltatások bővülése, az OECD 2015-ben publikált jelentése szerint a szolgáltatások exportján belül (world exports of services) az IKT aránya 2001 és 2013 között majdnem megduplázódott.⁴ Az IKT-szektor bruttó hozzáadott értékét (GVA) vizsgálva szintén pozitív képet kapunk, az Európai Unióban az ágazat több mint 7,7 millió főt foglalkoztat, és évi 640 milliárd eurót állít elő (összes GVA 5,4 százaléka).⁵

A 2012-es McKinsey-tanulmány szerint hazánk nemzetközi összehasonlításban is jól teljesít a szektorban, a magyar internetgazdaság GDP-hez való hozzájárulása, főként az IKT-val összefüggő exporttevékenységeknek köszönhetően a bruttó hazai össztermék 6,8%-át adta.⁶ A GVA-hozzájárulást vizsgálva szintén meghatározó jelentőségű az ágazat. A Századvég és az IVSZ közös kutatása kiemeli: „a digitális gazdaság az elmúlt években közvetlenül és

1 A konferencia legfontosabb eredményeit, számait és részletes programját lásd: Experience the best of ITU Telecom World 2015, telecomworld.itu.int/2015-highlights/ (2016. 01. 04)

2 Tobias FEAKIN: *International cyber security: a divided road*. Forrás: www.aspistrategist.org.au/international-cyber-security-a-divided-road/ (2016. 01. 04)

3 András NEMESLAKI: *ICT driven public service innovation* = ICT driven public service innovation: comparative approach focusing on Hungary, ed. András NEMESLAKI, National University of Public Service, Budapest, 2014, 10.

4 3,4%-ról 5,8%-ra növekedett a vizsgált időszakban. Lásd bővebben OECD: *OECD Digital Economy Outlook 2015*, OECD Publishing, Paris, 2015, 38. Forrás: dx.doi.org/10.1787/9789264232440-en (2016. 01. 04.)

5 Informatikai, Távközlési és Elektronikai Vállalkozások Szövetsége: *Economic Footprint kutatás és a digitális gazdaság mérésének új módszertana*. Forrás: ivsz.hu/projektek/digitalis-gazdasag-merese-kutatas/ (2016. 01. 05.)

6 Összehasonlításképpen ez az internet gazdasági (Internet contribution) arányszám Németországban 3,2%, az Egyesült Királyságban pedig 5,4% volt a vizsgált időszakban. Olivia NOTTEBOHM et al.: *Online and upcoming: The Internet's impact on aspiring countries*, McKinsey&Company, 2012, 83. Forrás: www.mckinsey.com/~/media/mckinsey/dotcom/client_service/high%20tech/pdfs/internet_in_aspiring_nations_report_april_2012.ashx (2016. 01. 04.)

a multiplikátor hatásokat is figyelembe véve évi 4250–4830 milliárd forint GVA létrejöttéhez járult hozzá, ami a teljes magyar nemzetgazdasági GVA 18,6–20,1 százalékát adta”, ezenfelül ahhoz „376–417 ezer álláshely kapcsolódott közvetlenül vagy közvetve; a digitális gazdaság ezzel a magyar alkalmazottak 13,6–15,5 százalékának biztosított munkalehetőséget”.⁷ A Központi Statisztikai Hivatal 2015 végi *Gazdaság és Társadalom* című jelentése szerint hazánkban az információ és kommunikáció GDP-hez adott értéke 3,2%-kal növekedett az információtechnológiai szolgáltatások kiszélesedése miatt.⁸

3. SZABÁLYOZÁS, SZABVÁNYOSÍTÁS ÉS SZAKPOLITIKÁK

3.1. Technológia és a jog

Fontos vizsgálnunk a folyamatos technológiai fejlődés gazdasági súlya, valamint a felhasználók viselkedésére, magánszférájára gyakorolt hatása miatt az IKT szabályozási lehetőségeit is. Általa új társadalmi viszonyok, normák jönnek létre, melyek a technológiai fejlődést képezik le (technológiai determinizmus), ugyanakkor sok esetben össztársadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy e változásokra a jogalkotás reagáljon, kereteket szabjon a technológiai környezet nyújtotta lehetőségeknek.⁹ A jelenség nem új, már a „Kodak 1”, a 19. század végén gyorsan terjedő találmány, az egyik első pillanatfelvétel készítésére is alkalmas fényképezőgép megjelenése komoly kihívás elé állította a jogalkotót. A technológiai ugrás következtében bővítették a magánszféra védelmére vonatkozó jogok körét, és alkották meg az első képmás védelmét rögzítő jogszabályokat is.¹⁰

A megszülető szabályok és az innováció aztán kölcsönösen hatnak egymásra, mivel a szabályozás tárgyát alakítani kezdi a jogi norma, egyes technológiákat támogatni fog, vagy akár kötelezővé teszi azok alkalmazását, míg másokat szankcionálhat.¹¹ Komoly felelőssége van a jogalkotónak a szabályozás eszközének kiválasztásakor is, jelentősen befolyásolhatja a technológiai fejlődést egy ágazatra vonatkozó állami monopólium alapítása, a piac liberalizálása, vagy a versenyjogi szabályozás alá eső területek módosítása. Nagyon kevés nemzeti stratégiai doku-

7 Az ITU '15 konferencia nyitóelőadásában az IKT-szektor hazai gazdaságban betöltött szerepének ismertetésekor is e felmérés eredményeit emelte ki Orbán Viktor. Századvég – Informatikai, Távközlési és Elektronikai Vállalkozások Szövetsége: *Az IKT szektor gazdasági lábnyoma. A digitális gazdaság mérésének új módszertana*, 2015, 6–7. Forrás: ivsz.hu/wp-content/uploads/2015/10/Digit%C3%A1lis_gazdas%C3%A1g_s%C3%BAlya_IVSZ_Sz%C3%A1zadv%C3%A9g_2015_07_22.pdf (2016. 01. 05.)

8 KSH: *Gazdaság és társadalom*, 2015/10, Statisztikai tükör, 2015/99, 2.

9 POLYÁK GÁBOR, SZŐKE Gergely László: *Technológiai determinizmus és jogi szabályozás, különös tekintettel az adatvédelmi jog fejlődésére = E-közzolgáltatásfejlesztés: Elméleti alapok és tudományos kutatási módszerek*, szerk. NEMESLAKI András, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Kar, Budapest, 2014, 69.

10 FÉZER Tamás: *A privátszféra polgári jogi védelmének alapkérdései*, Debreceni Jogi Műhely, 11(2014)/1–2. Forrás: www.debrecebijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/a_privatszfera_polgari_jogi_vedelmenek_alapkerdesei/ (2016. 01. 06.)

11 Az elektronikus közigazgatási szolgáltatások igénybevételét támogató, nyújtását kötelezően előíró szabályok egyértelműen pozitívan hatnak azok terjedésére, míg például a drónok használatát magánszemélyek számára regisztrációhoz, szigorú előírásokhoz kötő szabályozás csökkentené a technológia terjedését. Lásd a kölcsönhatás-elméletekről bővebben POLYÁK–SZŐKE: *i. m.*, 72–73.

mentum, jogszabály tartalmaz azonban kitekintő, határokon átívelő életviszonyokat is szabályozó látásmódot, különösen igaz ez az IKT-szektorhoz kapcsolódó életviszonyokra.¹² Azonban már a 19. században igény jelentkezett a nemzetközi vagy globális együttműködésre a távközlés területén, így születtek meg az első nemzetközi szabványügyi szervezetek.

3.2. Az ITU létrejötte és jelentősége

Párizs, 1865. május 17. Húsz európai ország képviselője türelmetlenül várja, hogy aláírásukkal hivatalosan is megszülessen a Nemzetközi Távíró Egyezmény, mely dokumentum végre megoldást nyújt azokra a kihívásokra, melyeket egy amerikai festőművész, Samuel Morse innovációja hozott magával.

Morse az 1830-as években áthajózott Európába, hogy mélyebben megismerkedjen a kontinens festészetével. Feljegyzései szerint a hajóúton valaki az elektromágnesről tartott neki előadásokat, és ettől kezdve csak az foglalkoztatta, hogyan lehetne a segítségével nagy távolságra jeleket továbbítani. Felhagyott a festészetrel, és 1837-re el is készült a berendezése, valamint a morzejelekként ismert kódrendszer tervei. A szabadság elnyújtása után csupán 7 évvel el is indult az első üzemszerű távírvonal Washington és Baltimore között.¹³

A világ és a távközlés ezzel visszafordíthatatlanul megváltozott. Hálózatok épültek ki, távíróközpontok épültek, azonban hiányzott egy nemzetközileg egységes rendszer, vagy az infrastruktúra fejlesztését koordinálni képes szervezet. Ezt a problémát orvosolta a fent említett párizsi egyezmény, mely létrehozta a Nemzetközi Távíró Egyesületet (International Telegraph Union), 1932-től Nemzetközi Távközlési Egyesületet (International Telecommunication Union). A századfordulóra egyre terjedő rádióadók egymást zavaró sugárzásai, és a rádióhullámok határokat nem tisztelő, interferenciát okozó terjedése miatt a frekvenciák is szűkös erőforrássá váltak, melyre egységes szabályrendszert kellett kialakítani. Ez szükségessé tette a nemzetközi frekvenciagazdálkodás bevezetését, mely a versengő igények leghatékonyabb kielégítése és valamennyi ország egyenlő jogainak biztosítása érdekében csak az ENSZ keretében valósulhatott meg.¹⁴

Az ITU 1947 óta működik az ENSZ szakosított szabványosító szerveként, 193 tagállamában közel 700 ágazati és társult tagja van. Elsődleges feladata a nemzetközi együttműködés megteremtése az infokommunikációs szabványosításban a hálózatok problémamentes összekapcsolása érdekében, különösen a rádióspektrum és a műholdas pályapozíciók globális felosztása területén.¹⁵ Világértekezletein, kutató- és munkacsoportjain keresztül ajánlásokat és jelentéseket fogalmaz meg, melyek ugyan nem kötelezőek a tagállam-

12 OECD: *OECD Digital Economy Outlook 2015*, OECD Publishing, Paris, 2015, 36. Forrás: dx.doi.org/10.1787/9789264232440-en (2016. 01. 04.)

13 Kenneth SILVERMAN: *Lightning Man: The Accursed Life of Samuel F. B. Morse*, Da Capo Press, Cambridge, 2004.

14 BAJÓ József et al.: *Korlátos erőforrásokkal való gazdálkodás az elektronikus hírközlésben* = Hírközlés-szabályozás, hírközlés-igazgatás hazánkban és az Európai Unióban, szerk. LAPSÁNSZKY András, Complex Kiadó, Budapest, 2013, III/1. fejezet.

15 Nyílt nap az ITU Telecom World 2015 konferencián. Forrás: www.kormany.hu/hu/kulgaszdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/nyilt-nap-az-itu-telecom-world-2015-konferencian (2016. 01. 04.)

mokra nézve, de azok tudományosan megalapozott eredményeket és jó gyakorlatokat tartalmaznak, egységes módszertant és tervezési rendszert biztosítanak. Ahogy az ITU jelenlegi főtitkára, Houlin Zhao kiemelte, „A kezdetektől fogva az volt a fő célunk, hogy segítsünk összekapcsolni az embereket és a világ országait egy nemzetközileg elfogadott szabályrendszer szerint felépített globális infrastruktúra által.”¹⁶

Bár más nemzetközi szervezetek is működnek a területen, így az Európai Távközlési Szabványosítási Intézet, vagy az EU rádióspektrum-politikai szervezetei, az ITU jelentősége töretlen, és az évek során számos, a kommunikációt érintő innovációval találta szemben magát. Bell 1876-os telefonjától a napjainkban jelen lévő tárgyak és szolgáltatások internetéig (Internet of Things, Internet of Services) szükség van nemzetközi szabványok felállítására. A globalizálódó világ új beavatkozási területeket is teremtett az ITU számára. Már nem „csupán” szabályalkotási munkát végez a szervezet, hanem speciális programjai, cselekvési és akciótervei vannak (pl. Connect 2020 Agenda), melyek magukba foglalják a kiberbiztonság, a klímaváltozás, a digitális szakadék, a nyílt internet, az esélyegyenlőség, a fiatalok képzésének és a fejlődő országok felzárkóztatásának kérdéseit.

A genfi székhelyű ITU 1971 óta rendezi meg éves Telecom World Konferenciáját. A rendezvényen az IKT-szektor legjelentősebb piaci szereplői, kutatói, a tagországok képviselői és nemzetközi szervezetek küldöttei gyűlnek össze, hogy technológiai és szakpolitikai kérdéseket vitassanak meg. Fontos, hogy ez az éves barcelonai mobiltelefon-kiállítással vagy a Las Vegas-i Consumer Electronics Show-val szemben nemcsak egy iparági rendezvény, hanem valamennyi tagország magas szintű képviselőinek találkozója, ahol kiemelt nemzetközi stratégiai célokról születik döntés.

3.3. Az Európai Unió céljai és szabályozásának alapjai

Az 1980-as évek végére az Európai Unióban világossá vált, hogy a gazdasági, társadalmi kohézió alapvető feltétele a korlátozásoktól mentes távközlési szolgáltatások biztosítása, ki kell alakítani egy dinamikus és nyitott távközlési közös piacot. Ehhez azonban nem elegendő a nemzeti hálózatok műszaki értelemben vett kompatibilitásának biztosítása, melyet az ITU szabványosító tevékenysége kialakíthatna, hanem rendelkezésre kell hogy álljanak az egyes szolgáltatások is valamennyi EU-s előfizető számára.¹⁷ E célból született meg az egységes távközlés-politika, megindult az európai távközlési piac liberalizá-

16 IMRE Dávid: *ITU Telecom World 2015 – Connecting the people, the countries and helping accelerate ICT innovatoin to improve lives faster*, Perspective, 2(2015)/2, 14–17.

17 HELLER Krisztina: *Távközlési reformok*, *Közgazdasági Szemle*, 42(1995)/3, 301–319. Forrás: epa.oszk.hu/00000/00017/00003/0306.html (2016. 01. 04.)

ciója, majd fokozatosan előtérbe került az ex-post versenyjogi szabályozás és az európai szabványok bevezetése.¹⁸

Az első szabályozók megalkotása óta eltelt közel három évtized, azonban az EU-nak továbbra is kiemelt feladata, hogy az egységes belső piac megteremtése érdekében tagállami és uniós szinten is jobban összehangolja a távközlési piacot, mint egyetemes közszolgáltatást,¹⁹ eltörölje a tagállamok közötti „digitális megosztottságot”,²⁰ majd tágabban értelmezve kialakítsa a digitális egységes piacot.

Komoly kihívást jelent azonban az Unió rendkívül fragmentált távközlési piaca, melyen körülbelül 200 távközlési szolgáltató osztozik, szemben a Kínában vagy az Egyesült Államokban működő 4-5 nemzeti szintű szolgáltatóval.²¹ Ez a közös európai piacon elősegítheti a piaci verseny kialakulását, és a szolgáltatási díjak csökkenését is, de az egységes feltételek garantálása, valamint a magánszféra és az adatok biztonsága, a mobilitás és interoperabilitás megteremtése, a szolgáltatások árának közelítése komolyabb szabályozást igényel.

A telekommunikációs infrastruktúrához való hozzáférés néhány tagállamban továbbra is bonyolult és költséges, valamint a szolgáltatások igénybevételének díjai között országoként jelentős különbségeket tapasztalhatunk, igaz ugyanakkor, hogy a nem uniós európai országokhoz képest azok még mindig jelentősen kedvezőbb áron elérhetőek.²² Egy 2014-es bizottsági jelentés kiemeli azt is, hogy a mobil távközlési szolgáltatások díja magasabb az EU-ban, mint az Egyesült Államokban, de ott többet is használnak ezeket, ezáltal magasabb a felhasználónkénti átlagbevétel, mint az Unióban.²³

Az Európa 2020 stratégia hét pillérének egyike az információs és kommunikációs technológiákban rejlő lehetőségek hatékonyabb kiaknázását tűzte ki célként az innováció, a gazdasági növekedés és a haladás előmozdítása érdekében. E pillér, az Európai Digitális Menetrend 2010–2020 feladata az egységes digitális piac létrehozása, melynek

18 Az Európai Bizottság 1987-ben tette közzé a távközlési piacának kialakítását célzó stratégiai dokumentumát, a *távközlési szolgáltatások és berendezések közös piacának kialakításáról szóló Zöld könyvet*, melyet szisztematikusan jogalkotás követett a piacsabályozás és a fogyasztóvédelem területén. 1988–1996 között meghatározó szerepe volt a liberalizációs és harmonizációs irányelveknek, majd a 2000-es években (2002 – *New Regulation Framework*) a re-reguláció, azaz a hatásos verseny kialakulását és fenntarthatóságát ösztönző jogszabályi környezet kialakítása került a középpontba. TÓTH András: *Versenyjogi szabályozás és jogalkalmazás az elektronikus hírközlés vonatkozásában* = PhD tanulmányok 3., szerk. ÁDÁM Antal, Pécs, 2005, 390–392.

19 Lásd többek között az Európai Parlament és a Tanács 2002/22/EK irányelve (2002. március 7.) az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról (Egyetemes szolgáltatási irányelv)

20 A 2013-ban kiadott „Behálózott kontinens” távközlési piaci reformcsomag továbbra is kiemelt célként nevesíti a nyílt internet jogi védelmét és a hálózatsemlegességet, valamint az egységes hírközlési piac megvalósítását (pl. az EU 28 tagállamára érvényes működési engedély a szolgáltatóknak). A célokat rögzítő jogalkotási folyamat eredményeként 2015. november 25-én született meg az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2120. rendelete.

21 Kerstin GUNTER: *Opening Speech ITU Telecom World 2015*, 2015. 10. 12. Forrás: www.youtube.com/watch?v=IRW39sLdOBs (2016. 01. 04.)

22 European Commission: *Broadband Internet access cost (BIAC) 2014*. Forrás: ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/study-retail-broadband-access-prices-2013-smart-20100038 (2016. 01. 04.)

23 European Commission: *Implementation of the EU regulatory framework for electronic communications – 2014* (Brussels, 14. 7. 2014 SWD(2014) 249 final). Forrás: ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=6474 (2016. 01. 04.)

keretében az Európai Bizottság új szabályozási eszközökkel elő kívánja segíteni a hálózatfejlesztési befektetéseket,²⁴ amellet, hogy nagyobb választékot és több védelmet garantálna a távközlési szolgáltatások fogyasztóinak.²⁵ Az egységes piacot egységes hatóságok felügyelnék a jövőben, tovább szabványosítanák, és szélesebb kör számára elérhetővé tennék a legújabb távközlési infrastruktúrát is.²⁶ E fejlesztések lehetőségeket nyitnak meg a gazdaság e-kereskedelmen keresztül történő fellendítésére, megkönnyítik a vállalkozások számára a közigazgatási és pénzügyi előírásoknak való megfelelést, és az e-kormányzáson keresztül erősítik a fogyasztók jogait. A digitális egységes piacon belül kidolgozott piaci és kormányzási szolgáltatások az elektronikus és mobilplatformokon egyaránt fejlődhetnek, és egyre inkább jelen vannak mindenütt, bármikor, bárhol és bármely eszközön.²⁷

A Bizottság által 2015 májusában közzétett „Európai digitális egységes piaci stratégia” célzott intézkedéseket tartalmaz, melyeket 2016 végéig kell végrehajtani. Az intézkedések között külön fejezetben foglalkoznak a távközlési reformmal és a fejlett digitális hálózatok, valamint az innovatív szolgáltatások számára az egyenlő versenyfeltételek megteremtésével. Célja a nagy sebességű széles sávú infrastruktúrába való beruházások ösztönzése és a szabályozási intézményi keret továbbfejlesztése.

A közigazgatásban is egyre nagyobb az igény a gyorsabb és biztonságosabb ügyintézés iránt, az okostelefonokhoz és az intelligens online szolgáltatásokhoz szokott ügyfelek elvárásai mellett a hatékonyság növelése és az átlátható közigazgatási szolgáltatások érdekében is szükséges a telekommunikációs és széles sávú fejlesztések mielőbbi megkezdése, az e-közigazgatás előtérbe helyezése. A stratégia ezért ismerteti az EU e-kormányzati cselekvési tervét is, mely a bürokráciacsökkentés érdekében előírja az európai vállalkozói nyilvántartások összekötését, a nemzeti rendszerek átjárhatóságának biztosítását és az egyszerű adatközlés előmozdítását. A stratégia megvalósulása esetén a Bizottság a teljes mértékben működő digitális egységes piactól azt várja, hogy évente akár 415 milliárd euróval növelheti az EU gazdaságát.²⁸ A közelmúltban komoly előrelépés történt az európai nyílt internet (netsemlegesség) biztosítása és a roamingdíjak eltörlése érdekében is.

24 A stratégiával megszülető szabályozás a meglévő technológia kiterjesztése helyett az innovációra fókuszál, a fejlettebb megoldások átvételét részesíti előnyben az állami támogatások odaítélésének szabályozásán keresztül. Lásd KÁNTOR Zsófia, TORMA Gergely: *Költhetünk rá? Az állami támogatások megengedhetősége a széles sávú fejlesztések megvalósítása körében az Európai Unióban* = A verseny hálójában. Aktuális versenyjogi kérdések a hírközlés liberalizációja terén, szerk. VALLYON Emese – VITTAJ Melinda, ELTE Bibó István Szakkollégium a Felelős Értelmiségért Alapítvány, 2014, 66.

25 Az Európai Digitális Menetrend összefoglalója. Forrás: eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=URISERV%3Aasi0016 (2016. 01. 04.)

26 BÁRÁNYNÉ Sülle Gabriella: *Egységes európai digitális piac 2015-re?* Média, kábel, műhold, 2013/9.

27 A mindenütt jelen levő digitális egységes piac. Forrás: www.europarl.europa.eu/atyourservice/hu/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.4.html (2016. 01. 04.)

28 Európai Bizottság – Sajtóközlemény: *A Bizottság 16 kezdeményezése az európai digitális egységes piac létrehozására*. Forrás: europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4919_hu.htm (2016. 01. 04.)

3.4. IKT és a közigazgatás viszonya Magyarországon

A professzionális, átlátható és biztonságosabb ügyintézés iránti igény egyre inkább ösztönzi az EU-tagállamokat, hogy az e-közigazgatás megvalósításához szükséges telekommunikációs és széles sávú fejlesztéseket előtérbe helyezték. A területen határokon átívelő fejlesztési stratégiával rendelkező országok, mint például Németország, a nemzetközi szervezetek bevonásával alakítja ki fejlesztési céljait, együttműködve az ITU, az Internet Governance Forum, vagy az OECD szakértőivel.²⁹

Hazánkban is kiemelt cél a közszolgálat IKT-korszerűsítése, 2007 és 2013 között jelentős mértékben növekedett a szektorba érkező állami támogatás. A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség 2014-es kimutatása szerint a fejlesztések finanszírozása főként EU-s kohéziós és strukturális alapokból történt, ebben az időszakban 441 Mrd forint összegben kötöttek szerződéseket IKT-fejlesztésekre, ezek közül kiemelkednek az EKOP és az ÁROP fejlesztések, melyek a szűken vett e-kormányzat területére irányultak.³⁰

Már az 1960-as évektől jelen volt az informatika a közigazgatásban, de az ágazati szervezési és számítástechnikai intézetek többnyire adatfeldolgozó feladatokat láttak el. 1971–1990 között zajlott a számos alapnyilvántartást létrehozó (népesség-, ingatlan-, gépjármű-nyilvántartás stb.) Számítástechnikai Központi Fejlesztési Program, és utóda, az Elektronizációs Gazdaságfejlesztési Program. A rendszerváltást követő Magyar Információs Társadalom Stratégiának, és az annak részeként elkészült eKormányzat programnak napjainkig érezhető hatásai vannak. A MITS és az azt követő fejlesztési programok fogalmazták meg az elektronikus közigazgatással szemben támasztott követelményeket (pl. interoperabilitás, ügyfélközpontúság, hatékonyság), valamint kijelölték a fejlesztési területeket (pl. tudás, front- és back-office). Az e-közigazgatás megjelent a Digitális Megújulás Cselekvési Terv 2010–2014 stratégiában, és annak a Nemzeti Közigazgatási Kommunikációs Infrastruktúra programjában, valamint később a Magyar Programban is. A Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (2014–2020) határozza meg hazánk aktuális digitális infrastruktúrára, a lakosság és a kvk-k digitális kompetenciáira, a digitális gazdaságra és a digitális államra vonatkozó fejlesztési programját. Pozitívum, hogy a stratégia pillérenkénti helyzetelemzése több helyen figyelembe veszi a korábban említett nemzetközi szervezetek statisztikai adatait, ezekre építve jelöli ki az elérendő célokat.

A digitális állam és digitális infrastruktúra pillérek célrendszeréhez illeszkedik a Közigazgatás- és Közszolgáltatás-Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP), melyben 342 Mrd Ft jut a közigazgatás fejlesztésére, az állampolgárok számára nyújtott kormányzati szolgáltatások javítására.

29 OECD: *OECD Digital Economy Outlook 2015*, OECD Publishing, Paris, 2015, 36. Forrás: dx.doi.org/10.1787/9789264232440-en (2016. 01. 05.)

30 NEMESLAKI András: *E-közszolgáltatásfejlesztés*, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Kar, Budapest, 2014, 17.

3.5. ITU Telecom World Konferencia 2015

Az ITU rendezvényeinek helyszínét átlátható pályázati eljárás keretében választja ki, a fogadó ország pénzügyi kötelezettségvállalást tesz arra, hogy a rendezvények többletbevételre bízatosítanak. Fontos elv, hogy a földrajzi rotáció is érvényesüljön, valamint a kiállítók és résztvevők számára is elérhető és megfizethető legyen a konferencia.³¹ Hazánk a közép-európai digitális gazdaságban kiemelt szerepet tölthet be, az egyik legjobb telekommunikációs hálózattal rendelkezik Európában,³² és néhány területen élen jár az IKT-iparban, ezek is hozzájárultak ahhoz, hogy az ITU 2015-ös konferenciájának 2015. október 12–15. között a házigazdája lehetett. 2014-ben, Katarban kapta meg hazánk a rendezési jogot, melyet aztán a Kormány és az ITU szerződésben, majd azt törvényben is rögzítették.

A konferencia aktuális témáira és az egyesület tagországai előtt álló legfontosabb kihívásokra már a nyitóbeszéd alapján következtethettünk. Az ITU főtitkára köszöntőjében kiemelte, hogy a korábbinál nagyobb intenzitással kívánja ösztönözni a kis- és középvállalatokat az IKT-szektorban történő szerepvállalására, mivel a tudásalapú gazdaságban számos lehetőség rejlik számukra. Kiemelte, hogy a vállalkozók több mint 95 százaléka kis- vagy középvállalkozó, a kvv-szektor a munkaerő mintegy 70 százalékát foglalkoztatja, és a fejlődő országokban ők adják a munkahelyek mintegy 80 százalékát. Ezért egy olyan platformot kíván számukra kialakítani, ahol meg tudják osztani egymással innovatív ötleteiket és hatékonyan együttműködhetnek.³³

Magyarország az ásványkincsek helyett tudástőkéjét kívánja értékesíteni a világpiacon, ehhez kiemelkedő alapként szolgálhat Bolyai Farkas és János, Neumann János, a számítástechnika, vagy Kemény János, a számítógépes programnyelvek atyja, valamint Puskás Tivadar, a telefonhírmondó feltalálója hozzájárultak ahhoz, hogy az infokommunikáció tudománya ma ilyen fejlett lehet hazánkban. E korábbi sikerekre mint szellemi örökségre építve a modern IKT-fejlesztők, vállalkozások is nemzetközi megbecsültséget érhetnek el, emelte ki Orbán Viktor a nyitóbeszédében, majd ismertette a Századvég és az IVSZ hazai IKT-szektor gazdasági teljesítményét elemző közös kutatását.³⁴ Kiemelte azokat a törekvéseket is, amelyek a közigazgatás hatékonyságának fejlesztésére irányulnak a telekommunikációs innováció, különösen a széles sávú hálózat fejlesztésével kapcsolatban.

A szektorokon átívelő partnerségek és újdonsült együttműködési formák jelentőségét emelte ki Karas Mónika, az NMHH elnöke nyitóbeszédében. Szerinte a technológiai fejlődés és az új megoldások napról napra újradefiniálják az iparágat: az 5G-re épülő jövőbeli

31 Lásd Magyarország Kormánya és a Nemzetközi Távközlési Egyesület között az ITU Telecom World 2015 konferencia megrendezéséről, megszervezéséről és finanszírozásáról szóló megállapodás kihirdetéséről szóló 2015. évi LXVIII. törvényt

32 Kerstin GUNTER: *Opening Speech ITU Telecom World 2015*, 2015. 10. 12. Forrás: www.youtube.com/watch?v=IRW39sLdOBs (2016. 01. 04.)

33 Speech by ITU Secretary-General, Houlin ZHAO: *ITU Telecom World 2015: Opening Remarks*. Forrás: www.itu.int/en/osg/speeches/Pages/2015-10-12.aspx (2016. 01. 04.)

34 ORBÁN Viktor beszéde az ITU Telecom World 2015 konferencián. Forrás: www.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-beszede-az-itu-telecom-world-2015-konferencian (2016. 01. 04.)

mobilkommunikációs technológia kialakítása, a szabályozási kihívások, az IoT (dolgok internete) és a felhő-megoldások folyamatos fejlődése várható a közeljövőben.³⁵

A magyar sikerekben is kulcsszerepet játszanak a kis- és középvállalkozások, mind a köztársasági elnök, mind a nemzeti fejlesztési miniszter nevesítette ezeket.³⁶ Áder János szerint hazánk célja, hogy legalább 300 tudásalapú, intenzív növekedésű magyar kkv lépjen be a globális piacra 2020-ra, és emellett legalább 1000 innovatív startup cég jöjjön létre a következő időszakban.

A konferencia keretében rendezett gazdasági miniszterek ülésén elfogadták a Budapest Akciótervet, amely a tavaly Dél-Koreában, Busánban rögzített Connect 2020 Agenda megvalósításának felgyorsítását tűzi ki célul. A busani nyilatkozat legfontosabb céljai között szerepelt, hogy 2020-ra a háztartások 55 százalékának legyen internet-hozzáférése, illetve hogy az emberek 60 százaléka legyen internet-használó,³⁷ ami elősegíti újabb piacok nyitását és a felhőalapú technológiák elterjedését.

A kkv-k és a kormányzatok közötti együttműködés kérdéseit fejtegette a konferencia második napján tartott panelbeszélgetés is.³⁸ Az ITU képviselője emlékeztette a résztvevőket, hogy jelenleg az IKT-szektor különböző technológiák, nézetek és szereplők komplex rendszere, melyben a tagok önmagukban gyengék, azonban együttesen nagy gazdasági erővel bírnak, ezt bizonyítja az a tény is, hogy a fejlődő országokban a foglalkoztatottak mintegy 80%-a ebben a szektorban tevékenykedik.

Az üzleti szféra résztvevői, bár más-más régiókat képviseltek, egyhangúan kijelentették, hogy a vállalkozások és a kormányok közötti együttműködés legfontosabb kérdése, hogy a kormánytagoknak meg kell érteniük a szóban forgó kérdéseket, és meg kell győződniük a technológia nélkülözhetetlen szerepéről. Ha a kormányok és az üzleti szféra között a kommunikáció nyílt, akkor a kormányok vezetői meg tudnak győződni arról, hogy a kkv-szektorban milyen szükségletei vannak, így nem csak a megfelelő infrastruktúra kerül kiépítésre, hanem létrejön egy olyan környezet, amely a vállalkozások számára folyamatos növekedést biztosít.

A panelbeszélgetés során a szereplők kihangsúlyozták a nemzeti vállalatokat védő szabályozás fontosságát. Kiemelték, hogy az innovatív megoldások egy gyorsan változó, dinamikus, információalapú környezetben jönnek létre, így szükséges, hogy a Kormány megossza a rövid, közép- és hosszú távú terveit az üzleti szférával.

A konferencia harmadik napjának kiemelkedő eseményén a Big Data felhasználásának kormányzati működésre gyakorolt hatását fejtegették.³⁹ Az egészségügytől a közlekedéstervezésig, a katasztrófaelhárítás, a mezőgazdaság, az élelmiszeripar, alig van olyan terület, ahol

35 NMHH: *Egy új digitális kor felé tartunk az infokommunikációs szektor fejlődésével*. Forrás: nmhh.hu/cikk/168370/NMHH_Egy_uj_digitalis_kor_fele_tartunk_az_infokommunikacios_szektor_fejlodesevel (2016. 01. 06.)

36 SESZTÁK Miklós szerint „Az innováció az a híd, amely a jövővel összeköt minket, ez a rendezvény pedig még inkább összekapcsolja majd a magyar startup és más IKT-szektorban működő vállalatokat a világgazdasággal”.

37 *Infokommunikációs vállalkozások ezreit segíti a kormány*. Forrás: www.infoter.eu/cikk/infokommunikacios-vallalkozasok-ezreit-segiti-a-kormany (2016. 01. 04.)

38 ITU 2015 Highlights: *Government and SME Dialogue*. Forrás: <http://telecomworld.itu.int/daily-highlights-2/government-and-sme-dialogue/> (2015. 12. 01.)

39 ITU 2015 Highlights: *Data rich, decision making poor – how to use big data for improved government action*. Forrás: telecomworld.itu.int/daily-highlights-3/data-rich-decision-making-poor/ (2015. 12. 01.)

a kormányzat ne tudná az összegyűjtött adatokat felhasználni. A panelbeszélgetés résztvevői kifejtették, hogy a megfelelő döntések meghozatalához jó minőségű adatokra van szükség. A fejlődő országokban a hagyományos statisztikai és adatgyűjtési módszerek nem tudnak megfelelően működni, a begyűjtött információ gyakran hiányos, rossz minőségű.

Az esemény utolsó napja a Next Generation Day, az ITU történetében egyedülálló módon megrendezett nyílt nap volt, melyen a magyar egyetemisták és fiatal vállalkozók térítésmentesen tekinthették meg a kiállítást. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem hallgatóit leginkább a Smart City megoldások (könnyű szerkezetű busz, intelligens menetrendjelző tábla) és hétköznapi fejlesztések, például egy digitális vezérlésű, alvást segítő maszk hozta lázba.

A kiállításon 283 kiállító pavilonjait – köztük a tagállamok és multinacionális IT-vállalatok legújabb innovációit rejtőket – tekinthették meg az érdeklődők.⁴⁰ Az ITU Távközlés Fejlesztési Irodájának „Okos IKT a Fenntartható Fejlődésért” nevű pavilonja a kiállítótér középpontja volt, szakmai és ismeretterjesztő előadásokkal és programokkal, előadásokat hallgathattak például a mezőgazdaságba szánt IT-eszközökről, az e-egészségügyi fejlesztésekről, okosvárosokról és drónokról, valamint a biztonságos és felhasználóbarát digitális fizetési szolgáltatásokról. Észtország képviselői az e-közigazgatás területén elért sikereikről számoltak be, bemutatták, hogyan működik teljesen digitálisan, papírtmentesen a Kormány Kabinet. Egyiptom képviselői a fogyatékkal élő személyek számára nyújtott IKT-fejlesztéseket ismertették.

A kiállítótér központi eleme, a Magyar Nemzeti Pavilon, a piac legfontosabb hazai szereplői és számos kkv számára nyújtott bemutatkozási lehetőséget. Jelen volt az MVM Csoport, a Nemzeti Mobilfizetési Zrt., a NISZ Zrt., és számos további szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatást nyújtó intézmény, de a hazai egyetemek (pl. ELTE, BME, SZIE) is képviselték magukat a rendezvényen.

Az ITU '15 konferencia megrendezése minden tekintetben hazánk versenyképességének növekedését szolgálja. Kapcsolatépítési fórumként és inspiráló erőként hat a hazai IKT-szektor szereplőire, a fiatal generációra, a jövő kutatóira és vezetőire egyaránt. Reméljük, hogy a rendezvényen elhangzott előadások és a nemzetközi kitekintés segíteni fogja az EU és hazánk digitális megújulást célzó programjait, az e-közigazgatási megoldások terjedését, valamint az ITU mottójának megvalósítását: „Better, sooner” azaz a munkánkat végezzük jobban, gyorsabban.

SUMMARY IN ENGLISH: The rapid growth of the ICT sector and its impact on the national and EU level economy can be easily measured. It is the responsibility of the stakeholders and legislators (ITU, EU and Hungary) to enhance innovation, telecommunication development, and the efficiency of electronic services. In our digitalised world we are witnessing a growing number of innovations affecting communication. In 2015 the ITU Telecom World Conference brought together hundreds of ICT-sector professionals, developers and companies in Budapest. This article gives glimpses of the organization's 150th anniversary conference.

⁴⁰ ITU Telecom World 2015 Post Event Report. Forrás: telecomworld.itu.int/wp-content/uploads/2015/11/post_event_2015_report.pdf (2015. 12. 01.)

Beláz Annamária (belazannamaria@gmail.com): a Nemzeti Közszerológálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Kar közigazgatási MA, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar jogász szakos hallgatója. Harmadik éve az E-közszológálati Fejlesztési Intézet demonstrátora. Tudományos tevékenységét az NKE E-közszológálati Tudományos Diákkör titkárhelyetteseként folytatja. Az elmúlt években többek között részt vett e-learning rendszerek fejlesztésében és tesztelésében, illetve európai uniós finanszírozású projektek kidolgozásában. Főbb érdeklődési és kutatási területei: adatvédelem, információbiztonság, médiajog, e-közigazgatás és digitális írástudás-fejlesztés.

Dr. Kiss Attila (Kiss.Attila@uni-nke.hu): egyetemi tanársegéd, infokommunikációs szakjogász, a Nemzeti Közszerológálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Karának oktatója. Jogász diplomáját 2011-ben, szakjogász oklevelét 2014-ben szerezte a Pécsi Tudományegyetemen. 2011 és 2014 között a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Informatikai és Kommunikációs Jogi Tanszékének nappali tagozatos doktorandusza, a Tanszék kutatóintézetének tagja, 2012 óta az Infokommunikáció és Jog című szakmai lap szerkesztője. 2014 szeptembere óta az NKE KTK E-közszológálati Fejlesztési Intézet Információbiztonsági Tanszékének tagja, az infokommunikációs jogi témák mellett az információbiztonsággal kapcsolatos hazai és nemzetközi jogi szabályozást tanítja alap-, mester-, és szakirányú továbbképzéseken. Kutatási területe elsősorban a személyes adatok és a képmás védelme, több tanulmánya vizsgálja az Európai Unió adatvédelmi reformját.